

รายงานผลการดำเนินงาน

ประจำปี ๒๕๖๒

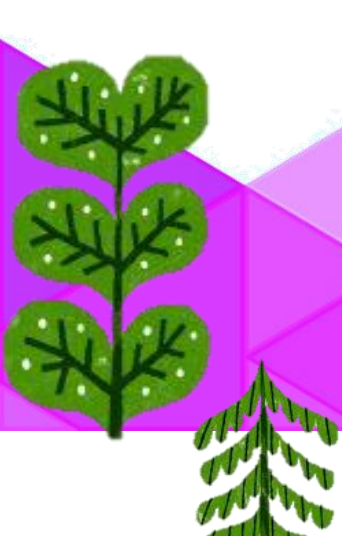
ระหว่างวันที่ ๑ มกราคม ถึง ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๒

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

สนองพระราชดำริโดย

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.)

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
๑. บทนำ	๓
๒. กรอบการดำเนินโครงการ อพ. สธ.- วว.	๕
๓. แนวทางการดำเนินงาน อพ. สธ.- วว.	๖
๔. พื้นที่ปลูกพืชยาสูบ และพื้นที่ปลูกรักษาพยาบาลของ วว.	๗
๕. ผลการดำเนินงานประจำปี ๒๕๖๒ (เดือนมกราคม-เดือนธันวาคม ๒๕๖๒)	๙
๕.๑ กิจกรรมปลูกพืชยาสูบ	๙
๕.๑.๑ การบริหารจัดการสถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกราช	๙
๕.๒ กิจกรรมปลูกรักษาพยาบาล	๑๐
๕.๒.๑ การเก็บรวบรวมเชื้อพันธุกรรมพืชเพื่อการเก็บรักษาและการใช้ประโยชน์	๑๐
๕.๒.๒ โครงการรวมใจภักดีปลูกมเหสักข์-สักสยามินทร์ (ต่อเนื่อง)	๑๖
๕.๒.๓ การปลูกและอนุรักษ์พรรณพืชภายในอาคารเฉลิมพระเกียรติ (เรือนกระจก หลังที่ ๑ และ ๒) (ต่อเนื่อง)	๑๗
๕.๒.๔ ส่งเสริมการปลูกต้นชมจันทร์	๒๓
๕.๒.๕ ส่งเสริมการปลูกผักหวานป่า	๒๔
๕.๓ กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร	๒๔
๕.๓.๑ อาคารเฉลิมพระเกียรติ (เรือนกระจกหลังที่ ๑ และ ๒)	๒๔
๕.๔ กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากร	๒๙
๕.๔.๑ ค่ายนักพฤกษศาสตร์รุ่นเยาว์	๒๙
๕.๔.๒ สวนสมุนไพรโรงเรียน	๓๒
๕.๔.๓ จัดทำเว็บไซต์ อพ.สธ. - วว.	๓๔
๖. คณะทำงานประสานงาน	๓๖
๗. ค่าใช้จ่ายงบประมาณ	๓๘

บทนำ

การสนองพระราชดำริฯ ตามโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ได้เริ่มต้นขึ้นราวปีพุทธศักราช ๒๕๓๕ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนางานด้านการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางพันธุกรรมพืชอย่างยั่งยืน รวมถึงการปลูกสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ให้กับเยาวชนการพัฒนาทางด้านสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน รวมถึงการปลูกสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ให้แก่บุคคลทั่วไป ซึ่งในปัจจุบัน การพัฒนาโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ได้ดำเนินงานตามแผนแม่บทโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) ระยะ ๕ ปีที่หก (ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ – กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๔) เป็นแผนที่จัดทำขึ้นตามพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จากการประชุมคณะทำงานจัดทำแผนแม่บท อพ.สธ. ระยะ ๕ ปีที่หก ซึ่งมีกรอบแนวคิดและหลักการในการวางแผนที่สำคัญได้แก่ (๑.) การน้อมนำและประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (๒.) คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม (๓.) การสนับสนุนและส่งเสริมแนวคิดการปฏิรูปประเทศ และ (๔.) การพัฒนาสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เพื่อให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ซึ่งกรอบแนวความคิดทั้งสี่นั้นล้วนแต่ต้องดำเนินการภายใต้การดูแลรักษาทรัพยากรและการนำมาใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

การดำเนินงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ตามแผนงานที่ทรงพระราชทานแนวทางการดำเนินงาน ได้แก่ การปกป้องพันธุกรรมพืช การสำรวจเก็บรวบรวมพันธุกรรมพืช การปลูกรักษาพันธุกรรมพืช การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พันธุกรรมพืช การสร้างศูนย์ข้อมูลพันธุกรรมพืช และการสร้างจิตสำนึก ซึ่งสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) เป็นหน่วยงานที่เข้าร่วมสนองพระราชดำริฯ ในกลุ่ม G๔ กลุ่มการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการร่วมอนุรักษ์เพาะพันธุ์ไม้เพื่อฟื้นฟูป่า การแจกจ่ายกล้าพันธุ์ อีกทั้งยังมีการอบรมให้ความรู้ชุมชนโดยรอบ เพื่อป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่า และนำไปต่อยอดสร้างมูลค่าเป็นการนำทรัพยากรชีวภาพบนบกมาใช้พัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ที่ ๑๕ ในด้านการใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศบนบก และส่วนงานด้านการนำความรู้ช่วยพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ปลูกจิตสำนึกให้ชุมชน ชาวบ้าน และเยาวชนให้มีความรู้และสร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์และใช้ชีวิตร่วมกับธรรมชาติเพื่อปกป้องรักษาพื้นที่ป่าธรรมชาติอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นการบริหารจัดการพื้นที่ป่าอย่างยั่งยืน และชุมชนในพื้นที่ป่าสะแกราชอยู่ด้วยกันอย่างสันติที่สอดคล้องกับ SDGs ที่ ๑๗ ในด้านความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน)

ในปีงบประมาณ ๒๕๖๒ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ได้ดำเนินกิจกรรมตามกรอบแนวทางการดำเนินงานด้านการปกปักรักษาพันธุ์กรรมพืช การสำรวจเก็บรวบรวมพันธุ์กรรมพืช การปลูกรักษาพันธุ์กรรมพืช การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์พันธุ์กรรมพืช รวมถึงกิจกรรมการสร้างจิตสำนึก ซึ่งมีพื้นที่ดำเนินงาน ๒ พื้นที่ คือ สถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกราช และสถานีวิจัยลำตะคอง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งถือเป็นพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นที่ทรงพระราชทานพระราชานุญาตให้เข้าร่วมสนองพระราชดำริฯ ซึ่งสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ขอเป็นส่วนหนึ่งในการการพัฒนางานด้านการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางพันธุ์กรรมพืช เพื่ออนุรักษ์และรักษาความหลากหลายทางชีวภาพพืชเพื่อประโยชน์แก่อนุชนรุ่นหลังอย่างยั่งยืนต่อไป

๒. กรอบการดำเนินงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี : อพ.สธ.-วว.

ระยะ ๕ ปีที่หก (ตุลาคม พ.ศ.๒๕๕๙ –กันยายน พ.ศ.๒๕๖๔)

๒.๑ วิสัยทัศน์

“อนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพอย่างรู้คุณค่า”

๒.๒ วัตถุประสงค์

- (๑) เพื่อให้เกิดความตระหนักต่องานด้านการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางพันธุกรรมพืชอย่างยั่งยืน
- (๒) เพื่อให้เกิดองค์ความรู้และแนวทางในการพัฒนางานด้านการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางพันธุกรรมพืช
- (๓) เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกที่ดีแก่เยาวชนต่อการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช และสร้างแนวทางการใช้ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

๒.๓ เป้าหมาย

“เพื่อพัฒนางานวิจัยด้านการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางพันธุกรรมพืช ให้เกิดผลเชิงเศรษฐกิจ และปลูกจิตสำนึกอนุรักษ์อย่างยั่งยืน”

๒.๔ กรอบการดำเนินงาน

- (๑) การปกป้องทรัพยากรพันธุกรรมพืชในพื้นที่สงวนชีวมณฑล ภายใต้การบริหารจัดการสถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกราช อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดนครราชสีมา
- (๒) การเก็บรวบรวมเชื้อพันธุกรรมพืชเพื่อการอนุรักษ์และการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรพืช ภายใต้การดำเนินงานด้านสวนพฤกษศาสตร์พื้นที่สถานีวิจัยลำตะคอง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
- (๓) การปลูกรักษาและการใช้ประโยชน์ทรัพยากรพันธุกรรมพืช ภายใต้การจัดการอาคารเฉลิมพระเกียรติ (เรือนกระจกหลังที่ ๑ และ ๒) และแปลงสาธิตการผลิตพืช
- (๔) การสร้างความตระหนักรู้และการพัฒนาองค์ความรู้ให้แก่เยาวชนเพื่อความยั่งยืนของการอนุรักษ์ทรัพยากรพันธุกรรมพืช ภายใต้การดำเนินงานด้านสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและการจัดกิจกรรมค่ายนักพฤกษศาสตร์รุ่นเยาว์

๓. แนวทางการดำเนินงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี : อพ.สธ.-วว.

เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำงานสนองพระราชดำริฯ ส่วนงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ตามแผนแม่บท อพ.สธ. ระยะที่ ๕ ปีที่หก (ตุลาคม ๒๕๕๙ – กันยายน ๒๕๖๔) กลุ่ม G๔ การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทรัพยากร ซึ่งสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ได้กำหนดวัตถุประสงค์และแนวทางให้สอดคล้องกับการดำเนินงาน โดยกำหนดแผนแม่บท อพ.สธ.- วว ระยะที่ ๕ ปีที่หก (๑ ตุลาคม ๒๕๕๙ – ๓๐ กันยายน ๒๕๖๔) กลุ่ม G๔ การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทรัพยากร โดยมีขอบเขตการดำเนินงาน ดังนี้

- ๑) กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร (F๑) กิจกรรมปกป้องพันธุกรรมพืช (A๑) – ภายใต้การดำเนินการบริหารจัดการสถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกราช เพื่อเพื่อปกป้องรักษาพื้นที่ป่าธรรมชาติ และการรักษาเชื้อพันธุกรรมพืชในถิ่นธรรมชาติ
- ๒) กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร (F๑) กิจกรรมปลูกรักษาพันธุกรรมพืช (A๓) – ภายใต้การดำเนินการด้านการเก็บรวบรวมเชื้อพันธุกรรมพืชเพื่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ โครงการรวมใจภักดี ปทุมเสกข์-สักระยัมรินทร์ (ต่อเนื่อง) การจัดแสดงพรรณพืชภายในอาคารเฉลิมพระเกียรติ (เรือนกระจกหลังที่ ๑ และ ๒) เพื่อพัฒนาเป็นศูนย์การเรียนรู้วิวัฒนาการในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรพืชและแมลงแก่เยาวชนและผู้สนใจ รวมถึงการส่งเสริมการปลูกพืชพื้นบ้านเชิงเศรษฐกิจ ได้แก่ ชมจันทร์ มะขามยักษ์ มะขามป้อม มะเฒ่า ผักกูด และผักหวานป่า
- ๓) กรอบการสร้างจิตสำนึก (F๓) กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร (A๗) – ภายใต้การดำเนินการจัดแสดงและอบรมให้ความรู้แก่เยาวชนและผู้สนใจเข้าเยี่ยมชมภายในอาคารเฉลิมพระเกียรติ (เรือนกระจกหลังที่ ๑ และ ๒)
- ๔) กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช (A๘) – ดำเนินการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับเยาวชน รวมถึงการเพิ่มช่องทางการเรียนรู้นอกห้องเรียนเพื่อพัฒนาความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชในรูปแบบของการจัดกิจกรรมค่ายนักพฤกษศาสตร์รุ่นเยาว์ กิจกรรมการจัดแสดงนิทรรศการในการประชุมวิชาการหรืองานนิทรรศการต่าง ๆ และการจัดทำเว็บไซต์โครงการ อพ.สธ.-วว.

๔. พื้นที่ปกปักษ์ทรัพยากร และพื้นที่ปลูกรักษาทรัพยากรของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.)

พื้นที่สนองพระราชดำริฯ ภายใต้การดำเนินงานของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) จำนวน ๒ แห่ง ได้แก่ สถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกราช อำเภอน้ำเขียว และสถานีวิจัยลำตะคอง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีพื้นที่การดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

๑) **สถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกราช** – สถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกราช ได้ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๑๐ โดยมีการกิจการวิจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมและนิเวศวิทยา จนถึงขณะนี้มีผลงานวิจัยในพื้นที่แห่งนี้มากกว่า ๕๐๐ เรื่อง ขณะเดียวกัน ในปี พ.ศ. ๒๕๑๙ สถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกราชได้รับการรับรองจากองค์การยูเนสโก ภายใต้โครงการ MAB (Man and Biosphere Program) ให้เป็นแหล่งสงวนชีวมณฑลแห่งหนึ่งของโลก ซึ่งเป็นแห่งแรกของประเทศไทย และเป็น ๑ ใน ๗ แห่งของเอเชียในขณะนั้น และในปัจจุบัน สถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกราช วว. ตั้งอยู่ในเขตแกนกลางพื้นที่สงวนชีวมณฑลสะแกราช และในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้รับรางวัลสำนักงานสีเขียวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมระดับดีเยี่ยม

สถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกราชปกคลุมด้วยป่าไม้สำคัญ ๒ ชนิด ได้แก่ ป่าดิบแล้ง และป่าเต็งรัง พันธุ์ไม้ที่สำคัญของป่าดิบแล้งชนิดนี้ ประกอบด้วย ตะเคียนหิน ตะเคียนทอง กระบากลัก เป็นต้น ส่วนป่าเต็งรังประกอบด้วย เต็ง รัง เหียง พะยอม เป็นต้น ป่าทั้งสองชนิดครอบคลุมเนื้อที่ประมาณร้อยละ ๗๐ ของพื้นที่ นอกนั้นเป็นป่าชนิดอื่น เช่น ป่าไผ่ ป่าปลู และทุ่งหญ้า

สถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกราชมีความหลากหลายชีวภาพ ของชนิดพันธุ์พืช สัตว์และสิ่งมีชีวิตจำพวกเห็ดรา จากการศึกษาความหลากหลายของเห็ด (Mushroom) ในพื้นที่เบื้องต้น สามารถจำแนกได้ ๙๔ ชนิด ๓๒ วงศ์ จากตัวอย่างสัณฐานวิทยาของเห็ดราขนาดใหญ่ (Macro fungi) มากกว่า ๓๓๐ สัณฐาน นอกจากนี้ยังมีสัตว์ ๔๘๖ ชนิด ประกอบด้วย สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ๗๙ ชนิด สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก ๒๙ ชนิด สัตว์เลื้อยคลาน (Reptiles) ๘๘ ชนิด นกและสัตว์ปีก ๒๙๐ ชนิด โดยมี “โกฟ้าพญาลอ” นกประจำชาติไทยเป็นจุดเด่นซึ่งแสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติในพื้นที่แห่งนี้

สถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกราชมีศักยภาพในการดูดซับคาร์บอนไดออกไซด์ ทั้งหมดปีละ ๑๔๖,๐๕๙ ตัน ประกอบด้วย ๑) ป่าดิบแล้ง พื้นที่ ๒๖,๔๗๔ ไร่ ดูดซับได้ ๓.๒ ตัน/ไร่/ปี หรือปีละ ๘๖,๓๐๕ ตัน ๒) ป่าเต็งรัง พื้นที่ ๗,๓๗๓ ไร่ ดูดซับ ๒.๘๔ ตัน/ไร่/ปี หรือปีละ ๒๐,๙๓๙ ตัน ๓) ป่าปลู พื้นที่ ๑๒,๐๒๘ ไร่ ดูดซับได้ ๓.๒๓ ตัน/ไร่/ปี หรือปีละ ๓๘,๘๕๐ ตัน

ความสำคัญของสถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกราชในด้านอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม ได้แก่ ๑) เป็นสถานที่เพื่อการวิจัย ทางด้านสิ่งแวดล้อมและนิเวศวิทยาป่าเขตร้อน (ป่าดิบแล้งและป่าเต็งรัง) ซึ่งความรู้ดังกล่าวได้สร้างสรรค์ภูมิปัญญาแก่นักวิชาการและยังได้นำไปช่วยเหลือในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนอีกด้วย ๒) เป็นห้องปฏิบัติการธรรมชาติ สำหรับนักเรียน นักศึกษาที่ใช้พื้นที่ป่าไม้ ในเขตสถานีฯ เป็นสถานที่เพื่อการศึกษาและวิจัยทางด้านธรรมชาติของป่าไม้ นอกจากนั้น บริเวณโดยรอบของพื้นที่ป่าไม้ ของสถานีฯ ยังมีหมู่บ้านจำนวน ๙ หมู่บ้าน ที่อยู่กึ่งป่าไม้ ได้อย่างสมดุลซึ่งเป็นสถานที่เพื่อการวิจัยทางด้านสังคมเศรษฐกิจกับป่าไม้ได้อีกด้านหนึ่ง ซึ่งปีหนึ่งมีจำนวนมา ๓) เป็นพื้นที่สงวนชีวมณฑล (UNESCO

Biosphere Reserves) แห่งหนึ่งของ โลกที่ทำหน้าที่ดำเนินการอนุรักษ์ พัฒนา และการสนับสนุนการศึกษาวิจัยที่เชื่อมโยงกับเครือข่ายนานาชาติทั่วโลก ๔) เป็นสถานที่ศึกษาธรรมชาติและพักผ่อนหย่อนใจทางด้านธรรมชาติ ของป่าดิบแล้งและป่าเต็งรัง พรรณพืชและพันธุ์สัตว์นานาชนิด และ ๕) เป็นศูนย์การประชุมและสัมมนาเนื่องจากมีความพร้อมทั้งที่พัก สถานที่ประชุมและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ (ข้อมูลจาก: กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, ๒๕๖๒)

๒) สถานีวิจัยลำตะคอง - สถานีวิจัยลำตะคองได้ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยมีพื้นที่ในการดำเนินงาน ๗๔๐ ไร่ วัตถุประสงค์ของการดำเนินงานเพื่อเป็นสถานีวิจัยและพัฒนาด้านการเกษตร เป็นศูนย์เรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีและองค์ความรู้ด้านการเกษตร เพื่อเป็นพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ทางด้านพฤกษศาสตร์และการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพพืชและแมลง และเพื่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตร และต้นแบบเมืองแห่งการประยุกต์นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและการอนุรักษ์ความหลากหลายทางทรัพยากรชีวภาพ โดยเน้นการเป็นศูนย์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านการเกษตร และความหลากหลายทางชีวภาพสำหรับเด็กนักเรียน นักศึกษา นักวิจัย และประชาชนทั่วไป โดยมีเป้าหมายเพื่อนำองค์ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ไปใช้ในการยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกร การพัฒนาขีดความสามารถในการผลิต เน้นการลดต้นทุน การพัฒนาด้านคุณภาพและมาตรฐานสินค้าเกษตร การยกระดับมาตรฐานสินค้า การแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างนักวิจัยทั้งภายในและภายนอก เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลและการเรียนรู้ทางการปรับปรุงพันธุ์พืช เกษตรอินทรีย์ การอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ความหลากหลายทางชีวภาพด้านแมลงที่เกี่ยวข้องกับด้านการเกษตรและสิ่งแวดล้อม และการวิจัยต่อยอดการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพบนองค์ความรู้ของเศรษฐกิจฐานชีวภาพ (Bio-economy) เพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

สถานีวิจัยลำตะคองได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรพืชที่หายาก พืชที่ถูกคุกคาม พืชใกล้เคียงพืชปลูก และพืชใกล้สูญพันธุ์จึงได้มีการสำรวจ รวบรวมข้อมูล เก็บตัวอย่างพืชเพื่อศึกษาลักษณะสัณฐานวิทยา การระบุชนิดของพืชด้วยสัณฐานวิทยา และการเก็บรักษาเชื้อพันธุกรรมพืช ทั้งการเก็บรักษาในแบบสภาพแปลง (field gene bank) การเก็บรักษาในอุณหภูมิต่ำ (cryopreservation) การขยายพันธุ์ด้วยวิธีเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช (*in vitro* tissue culture) รวมถึงการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์พืช (seed banks) ซึ่งอยู่ในช่วงของการเริ่มต้นศึกษาวิจัยและหาวิธีการที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสถานีวิจัยลำตะคองมีห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ทางด้านการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์พืช ห้องปฏิบัติการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช ห้องพิพิธภัณฑ์พืช อาคารเรือนกระจกสำหรับจัดแสดงพรรณไม้ และโรงเรือนเพาะชำและขยายพันธุ์พืช เพื่อใช้ในการทดลอง รวบรวม และวิจัยวิธีการเก็บรักษาเชื้อพันธุกรรมพืช ให้สามารถเป็นต้นแบบในการจัดการระบบการบริหารทรัพยากรชีวภาพพืช เพื่อใช้ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคงของประเทศ

ตัวอย่างพืชที่ทางสถานีวิจัยลำตะคองได้มีการรวบรวมศึกษาไว้แล้ว ได้แก่ พืชวงศ์ขิง (*Zingiberaceae*) พืชวงศ์กล้วยไม้ (*Orchidaceae*) พืชพื้นเมืองกินได้ พืชป่าใกล้เคียงพืชปลูกและพืชเขตร้อนในประเทศไทย โดยเฉพาะกล้วยไม้ป่าในประเทศไทยที่มีความหลากหลายสูงแต่ก็ถูกทำลายโดยการลดลงของพื้นที่ป่าและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลก

๕. ผลการดำเนินงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) ประจำปี ๒๕๖๒

หน่วยงานสนองพระราชดำริ: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.)

❖ กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร (F๑)

๕.๑ กิจกรรมปกป้องทรัพยากร (A๑)

๕.๑.๑ การบริหารจัดการสถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกราช

- กิจกรรมการบำรุงรักษาพื้นที่ป่าของสถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกราช ๔๘,๘๐๐ ไร่ อ.วังน้ำเขียว จ. นครราชสีมา ซึ่งเป็นแหล่งสงวนชีวมณฑล (UNESCO Biosphere Reserves)
- กิจกรรมส่งเสริมประสบการณ์ให้กับนักเรียนที่เข้าร่วมค่ายวิทยาศาสตร์เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และประชาชนทั่วไป จำนวน ๒๑,๑๗๕ คน
- กิจกรรมส่งเสริมการปลูกผักหวานป่า โดยสนับสนุนต้นกล้าผักหวานป่าให้กับเกษตรกร จำนวน ๓๐,๐๐๐ กล้า
- กิจกรรมส่งเสริมการปลูกกล้าไม้แคบ้าน (*Sesbania grandiflora* (L.) Pers.) เป็นพืชที่เลี้ยงในการปลูกผักหวานป่าร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลอุทุมพรพิสัย อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา โดย วว. ส่งมอบกล้าไม้ จำนวน ๕๐๐ ต้น
- การถ่ายทอดองค์ความรู้ในการเพาะพันธุ์กล้าไม้ให้กับกลุ่มเกษตรกรชุมชนโดยรอบพื้นที่สะแกราช ได้แก่ สะตออีสาน ตะคร้อ คอแลน มะเฒ่า มะขามป้อม เพื่อป้องกันการบุกรุกเก็บของป่าในพื้นที่ป่า จำนวน ๓,๖๘๘ ราย

ภาพที่ ๑ กิจกรรมค่ายวิทยาศาสตร์เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ณ สถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกราช

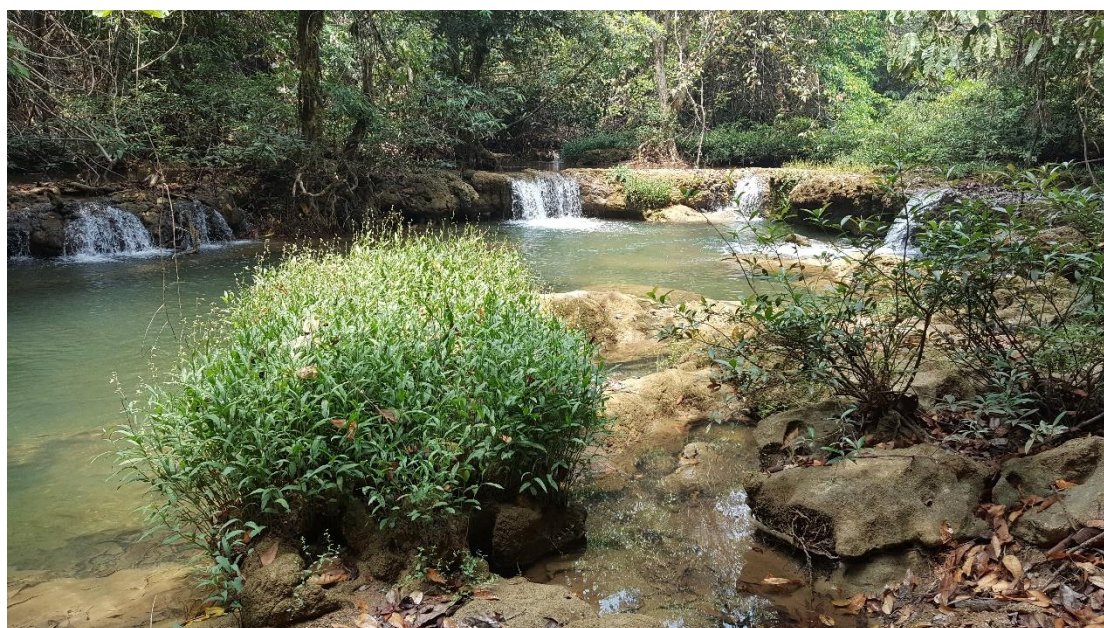
๕.๒ กิจกรรมปลูกรักษาทรัพยากร (A๓)

๕.๒.๑ การเก็บรวบรวมเชื้อพันธุกรรมพืชเพื่อการเก็บรักษาและการใช้ประโยชน์

ดำเนินการสำรวจความหลากหลายทางพันธุกรรมพืช และตัวอย่างเมล็ดพันธุ์พืชและตัวอย่างแห้งพืช อย่างน้อยจำนวน ๕๐ ชนิด เพื่อเก็บรักษาและจัดทำฐานข้อมูลในธนาคารเมล็ดพันธุ์พืช และพิพิธภัณฑพืช สถานีวิจัยลำตะคอง ซึ่งมุ่งเน้นการดำเนินการเก็บตัวอย่างพืชที่หายาก พืชที่ถูกรุกราน พืชใกล้เคียงพืชปลูก และพืชใกล้สูญพันธุ์ รวมถึงพืชพื้นเมืองกินได้ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รายละเอียดพืชตามตารางที่ ๑

ภาพที่ ๒ การเก็บตัวอย่างถั่วป่า (*Vigna* sp.) ซึ่งเป็นพืชป่าชนิดใกล้เคียงพืชปลูก (Crop wild relatives) จังหวัดเลย

ภาพที่ ๓ การสำรวจการกระจายพันธุ์ของกล้วยไม้่น้ำ (*Epipactis flava* Seidenf.)
ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี

ภาพที่ ๔ การสำรวจพื้นที่การกระจายพันธุ์ของข้าวป่า ๒ ชนิด (*Oryza officinalis* และ *O. rufipogon*)
ในเขตพื้นที่เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

ภาพที่ ๕ การสำรวจความหลากหลายทางพันธุกรรมพืชในพื้นที่ป่าเขาใหญ่ ร่วมกับนักวิชาการหอพรรณไม้ และเจ้าหน้าที่สำนักอุทยานแห่งชาติ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

ตารางที่ ๑ ตัวอย่างเมล็ดพันธุ์พืชและตัวอย่างแห้งพืชที่ได้จากการดำเนินการสำรวจความหลากหลายทางพันธุกรรมพืช จำนวน ๕๐ ชนิด

ที่	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	สถานที่เก็บ	รูปแบบที่เก็บ (จำนวนที่เก็บ)				GPS location	หมายเหตุ
				ตัวอย่างแห้ง	สำหรับปลูก	งาน DNA	เมล็ดพันธุ์/ ฝัก		
๑	<i>Ficus Hirta</i>	-	อช.ภูเรือ	๒	-	-	๑ ผล	✓	RSPG Project
๒	<i>Bocenbergia violata</i>	-	อช.ภูเรือ	๕	๑๐	-	-	-	RSPG Project
๓	<i>Zingiber laoticum</i>	-	อช.ภูเรือ	๓	๓	-	-	-	RSPG Project
๔	<i>Zingiber kerrii</i>	-	อช.ภูเรือ	๓	๓	-	-	-	RSPG Project
๕	<i>Globba schomburgkii</i>	-	อช.ภูเรือ	๓	๓	-	-	-	RSPG Project
๖	<i>Amomum siamense</i>	-	อช.ภูเรือ	๒	๒	-	-	-	RSPG Project
๗	<i>Zingiber sp.</i>	-	อช.ภูเรือ	-	๑	-	-	-	RSPG Project
๘	<i>Hedychium ellipticum</i>	-	อช.ภูเรือ	๒	๒	-	-	-	RSPG Project
๙	<i>Monolophus phuluangensis</i>	-	อช.ภูเรือ	๒	๓	-	-	-	RSPG Project
๑๐	<i>Musa sp.</i>	-	อช.ภูเรือ	-	-	-	-	✓	RSPG Project
๑๑	<i>Zingiber orbiculatum</i>	-	อช.ภูเรือ	๑	๑	-	-	-	RSPG Project
๑๒	<i>Oryza meyeraina</i>	-	อช.ภูเรือ	๔	-	-	๑๐๐ เมล็ด	✓	RSPG Project
๑๓	<i>Bocenbergia phuluangensis</i>	-	เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง	๔	๔	-	-	-	RSPG Project
๑๔	<i>Musa sp.</i>	-	เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง	-	-	-	-	✓	RSPG Project
๑๕	<i>Ficus Hirta</i>	-	เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง	-	-	-	-	✓	RSPG Project
๑๖	<i>Dendrobium chrysotoxum</i>	เอื้องคำ	เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง	-	-	-	๔ ฝัก	-	RSPG Project
๑๗	<i>Epigenium amthrev</i>	กระเจียม	เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง	-	-	-	๒ ฝัก	-	RSPG Project
๑๘	<i>Coelogyne sp. No๑</i>	-	เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง	-	-	-	๔ ฝัก	-	RSPG Project
๑๙	<i>Eria paniculata</i>	-	เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง	-	-	-	๑๐ ฝัก	-	RSPG Project
๒๐	<i>Dendrobium sp.</i>	แววมยุรา	เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง	-	-	-	๔ ฝัก	-	RSPG Project
๒๑	<i>Schonorchis sp.</i>	-	เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง	-	-	-	๒ ฝัก	-	RSPG Project
๒๒	<i>Cymbidium insigne</i>	สำเภางาม	เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง	-	-	-	๒ ฝัก	-	RSPG Project

ที่	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	สถานที่เก็บ	รูปแบบที่เก็บ (จำนวนที่เก็บ)				GPS location	หมายเหตุ
				ตัวอย่าง แห้ง	สำหรับ ปลูก	งาน DNA	เมล็ดพันธุ์/ ฝัก		
๒๓	<i>Digitaria sp.</i>	-	แปลงสับปะรด จ.ประจวบคีรีขันธ์	๓	-	-	๒๐ ช่อ	✓	RSPG Project
๒๔	<i>Pluchea indica</i>	ขลุ	จ.ประจวบคีรีขันธ์	๒	-	-	๑๕ ช่อ	✓	RSPG Project
๒๕	<i>Ficus sp.</i>	-	แปลงเกษตร ภูเรือ จ.เลย	๓	-	-	๑๐ ผล	-	RSPG Project
๒๖	<i>Oryza officinalis</i>	ข้าวป่า	เกาะเกร็ด นนทบุรี	๓	๒	-	๒๐๐ เมล็ด	✓	RSPG Project
๒๗	<i>Oryza rufipogon</i>	ข้าวป่า	เกาะเกร็ด นนทบุรี	๓	๒	-	-	✓	RSPG Project
๒๘	<i>Oryza nivara</i>	ข้าวป่า	ข้างทาง จ.นครพนม	๓	-	-	๒๐๐ เมล็ด	✓	RSPG Project
๒๙	<i>Oryza meyeraina</i>	ข้าวป่า	เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งแสลงหลวง	-	๒	-	-	✓	RSPG Project
๓๐	<i>Musa sp.</i>	กล้วยป่า	วังน้ำเขียว จ.นครราชสีมา	๓	-	-	๕๐๐ เมล็ด	✓	RSPG Project
๓๑	<i>Thunbergia sp.</i>	-	วังน้ำเขียว จ.นครราชสีมา	๒	-	-	-	✓	RSPG Project
๓๒	<i>Dioscorea sp No.๑</i>	มันป่า	อ.ตาลชุม จ.อุบลราชธานี	๓	-	-	๑๐๐ เมล็ด	✓	RSPG Project
๓๓	<i>Dioscorea sp No.๒</i>	มันป่า	อ.ตาลชุม จ.อุบลราชธานี	๔	-	-	๑๕๐ เมล็ด	✓	RSPG Project
๓๔	<i>Vigna sp.</i>	-	วังน้ำเขียว จ.นครราชสีมา	๒	-	-	-	✓	RSPG Project
๓๕	<i>Shorgum nitidum</i>	ข้าวฟ่างป่า	อ.เมือง จ.พะเยา	๔	-	-	๑๕๐ เมล็ด	✓	RSPG Project
๓๖	<i>shorgum sp.</i>	ข้าวฟ่างป่า	อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา	๖	-	-	๕๐๐ เมล็ด	✓	RSPG Project
๓๗	<i>Amaranthus sp.</i>	ผักโขม	อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา	๓	-	-	๑๐๐๐ เมล็ด	✓	RSPG Project
๓๘	<i>Amaranthus sp.</i>	ผักโขม	วังน้ำเขียว จ.นครราชสีมา	๓	-	-	๑๐๐๐ เมล็ด	✓	RSPG Project
๓๙	<i>Geostachys smitinandri</i>	ปุดอาจารย์เต็ม	เขาใหญ่ จ.นครราชสีมา	๔	-	-	๑ ฝัก	✓	RSPG Project
๔๐	<i>Amomum pierreanum</i>	-	เขาใหญ่ จ.นครราชสีมา	๑	-	-	๒ ฝัก	✓	RSPG Project
๔๑	<i>Alpinia oxymitre</i>	-	เขาใหญ่ จ.นครราชสีมา	๒	-	-	๒ ฝัก	✓	RSPG Project
๔๒	<i>Solanum virginiam=um</i>	-	อ.เมือง จ.เพชรบุรี	๓	-	-	๑๐๐ เมล็ด	✓	RSPG Project
๔๓	<i>Carjanus carsus</i>	-	อ.เมือง จ.เลย	๔	-	-	๒๐๐ เมล็ด	✓	RSPG Project
๔๔	<i>Carjanus sp.</i>	-	วังน้ำเขียว จ.นครราชสีมา	๒	-	-	-	✓	RSPG Project

ที่	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อพื้นเมือง	สถานที่เก็บ	รูปแบบที่เก็บ (จำนวนที่เก็บ)				GPS location	หมายเหตุ
				ตัวอย่าง แห้ง	สำหรับ ปลูก	งาน DNA	เมล็ดพันธุ์/ ฝัก		
๔๕	<i>Ficus lamponga</i>	-	ผาดอกเสี้ยว จ.เชียงใหม่	๓	-	-	-	✓	RSPG Project
๔๖	<i>Dioscorea sp.</i>	มันป่า	จ.สระบุรี	๓	-	-	๒๐๐ เมล็ด	✓	RSPG Project
๔๗	<i>Drosera sp.</i>	-	อ.ตาลชุม จ.อุบลราชธานี	๓	-	-	-	-	RSPG Project
๔๘	<i>Garcinia sp.</i>	ชะมวง	อ.ตาลชุม จ.อุบลราชธานี	๒	-	-	-	-	RSPG Project
๔๙	<i>Wrightia sirikitiae</i>	โมกราชินี	จ.สระบุรี	๕	๒	-	๓๐ เมล็ด	✓	RSPG Project
๕๐	<i>Santisukia kerrii</i>	แคสันติสุข	จ.สระบุรี	๓	๒	-	๕๐ เมล็ด	✓	RSPG Project

๕.๒.๒ โครงการรวมใจรักดีปลูกมเหสักข์-สักสยามินทร์ (ต่อเนื่อง)

สรุปผลการดำเนินงานโครงการรวมใจรักดีปลูกมเหสักข์-สักสยามินทร์ ประจำปี ๒๕๖๒

๑. ดำเนินการดูแลความสะอาดเรียบร้อยแปลงปลูก ดำเนินการตัดหญ้าเดือนละ ๑ ครั้ง จำนวน ๑๒ ครั้ง ตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๖๑ ถึง กันยายน ๒๕๖๒

๒. ดำเนินการตัดแต่งกิ่งบริเวณโคนต้นในระดับความสูง ๒ เมตรจากระดับพื้นดิน เพื่อจัดทรงต้น และสะดวกในการเข้าไปจัดการพื้นที่ ๒ เดือนครั้ง จำนวน ๖ ครั้งต่อปี

๓. ดำเนินการให้ปุ๋ยอินทรีย์ (มูลวัว) ปริมาณ ๑๕ กิโลกรัมต่อต้น จำนวน ๑ ครั้ง ในเดือน สิงหาคม ๒๕๖๒

๔. การให้น้ำเนื่องจากในปี ๒๕๖๑ มีการตัดถนนสายหลักของสถานีฯ ผ่านบริเวณแปลงปลูกมเหสักข์-สักสยามินทร์ ทำให้ท่อน้ำสำหรับให้น้ำแปลงสักถูกรื้อถอนออกไป ปัจจุบันระบบการให้น้ำจึงถูกตัดออก และส่งผลให้ต้นสักบางต้นยืนต้นตายไป

๕. การเจริญเติบโตทางด้านความสูงเฉลี่ย ๘-๑๐ เมตร เส้นรอบวงลำต้นเฉลี่ย ๓๕-๖๐ เซนติเมตร วัดสูงจากระดับดิน ๑ เมตร

๖. จำนวนต้นมเหสักข์-สักสยามินทร์

- มเหสักข์ จำนวน ๑๐๒๙ ต้น คงเหลือ ๕๓๙ ต้น

- สักสยามินทร์ ๙๓๑ ต้น คงเหลือ ๕๔๘ ต้น

ภาพที่ ๖ แปลงโครงการรวมใจภักดีปลูกมเหสักข์-สักสยามินทร์ในพื้นที่สถานีวิจัยลำตะคอง

๕.๒.๓ การปลูกและอนุรักษ์พรรณพืชภายในอาคารเฉลิมพระเกียรติ (เรือนกระจกหลังที่ ๑ และ ๒) (ต่อเนื่อง)

การดำเนินการปลูกและอนุรักษ์พรรณพืชภายในอาคารเฉลิมพระเกียรติ (เรือนกระจกหลังที่ ๑ และ ๒) ในปีงบประมาณ ๒๕๖๒ โดยมุ่งเน้นการปลูกรักษาในพื้นที่อาคารเฉลิมพระเกียรติ (เรือนกระจกหลังที่ ๑) เป็นหลัก โดยดำเนินการโดยแบ่งพื้นที่อาคารออกเป็น ๖ โซนจัดแสดง ได้แก่ โซนจัดแสดงพรรณไม้น้ำ โซนจัดแสดงพรรณไม้อัลไพน์ โซนจัดแสดงพรรณไม้อิงอาศัย โซนจัดแสดงพรรณไม้ทะเลทราย โซนจัดแสดงพรรณไม้วิวัฒนาการต่ำ และโซนจัดแสดงพรรณไม้หายาก โดยเน้น

การพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านพฤกษศาสตร์และการเกษตรให้กับเยาวชน และผู้ที่สนใจได้เข้ามาศึกษา เรียนรู้ และเข้าถึงความหลากหลายทางพันธุกรรมพืชอย่างแท้จริง โดยในปีงบประมาณ ๒๕๖๒ ได้ดำเนินการปรับปรุงและตกแต่งพรรณไม้เพิ่มเติม ซึ่งเปิดให้เยาวชนและบุคคลทั่วไปสามารถเข้าเยี่ยมชมเป็นหมู่คณะได้ในเวลาราชการ ซึ่งจะมีวิทยากรคอยให้ความรู้และแนะนำผู้ที่สนใจ รวมถึงในช่วงวันหยุดเสาร์และอาทิตย์ จะเปิดให้สามารถเข้าเยี่ยมชมด้วยตัวเองได้ปกติ

ตัวอย่างพรรณไม้ที่จัดแสดงในพื้นที่โซนจัดแสดงพรรณไม้น้ำ ได้แก่ ชาราซีเนีย (*Sarracenia* sp.) บัวบา (*Nymphoides indica*) พญามะขามป้อม (*Dacrycarpus imbricatus*) มะหิงช้า (*Glyptostrobos pensilis*) สันตะวา (*Ottelia* sp.) และหม้อข้าวหม้อแกงลิง (*Nepenthes* sp.) เป็นต้น ตัวอย่างพรรณไม้ที่จัดแสดงในพื้นที่โซนพรรณไม้ทะเลทรายและไม้อวบน้ำ ได้แก่ กระบองทอง (*Parodia leninghausii*) กุหลาบหิน (*Echeveria tolimanensis*) พืชสกุลยูโฟเบีย (*Caralluma* sp.) ฮาเวอร์เทียโคอาร์กตาตา (*Haworthia coarctata*) ไข่มุกทะเลทราย (*Boswellia sacra*) (ถังทอง (*Echinocactus grusonii*) เบาบับ (*Adansonia* sp.) และ ปีสางทะเลทราย (*Welwitschia mirabilis*) เป็นต้น ตัวอย่างพรรณไม้ที่จัดแสดงในพื้นที่โซนพรรณไม้ที่มีวิวัฒนาการต่ำ ได้แก่ กนกนารี (*Selaginella involvens*) ก้านดำใบใหญ่ (*Adiantum macrophyllum*) ญาติต้น (*Cyathea chinensis*) ข้าหลวงหลังลาย (*Asplenium nidus*) ข้าหลวงโอซาก้า (*A. antiquum* cv. Osaka) เฟินเขากวางตั้ง (*Platyserium ridleyi*) และเฟินเขากวางฮอลแลนด์ (*P. bifurcatum*) เป็นต้น ตัวอย่างพรรณไม้ที่จัดแสดงในพื้นที่โซนพรรณไม้หายาก ได้แก่ พลับพลึงน้ำ (*Crinum viviparum*) พลับพลึงธาร (*C. thianum*) โมกราชินี (*Wrightia sirikitiae*) สร้อยสยาม (*Bauhinia siamesis*) ปาล์มบังสุริย์ (*Johannesteijsmannia lanceolata*) และปาล์มศรีสยาม (*Arenga hookeriana*) เป็นต้น ตัวอย่างพรรณไม้ที่จัดแสดงในพื้นที่โซนกล้วยไม้และไม้อิงอาศัย ได้แก่ กุหลาบกะปิ (*Aerides krabiensis*) กุหลาบเหลืองโคราช (*A. houlettiana* Rchb.f.) รองเท้านารีขาวสตูล (*Paphiopedilum niveum* (Rchb.f.) Stein) รองเท้านารีฟายอย (*P. bellatulum* (Rchb.f.) Stein) และรองเท้านารีเมืองกาญจน์ (*P. parishii* (Rchb.f.) Pfitzer) เป็นต้น ตัวอย่างพรรณไม้ที่จัดแสดงในพื้นที่โซนพรรณไม้อัลไพน์ ได้แก่ กุหลาบเชียงดาว (*Rhododendron ludwigianum*) กุหลาบพันปี (*R. delavayi*) กว่มงูคา (*Acer pseudowilsonii* Y. S. Chen) ช้างงาเอก (*Thunia alba*) และสำเภางาม (*Cymbidium seidenfadenii*) เป็นต้น

Sarracenia sp.

Agave victoriae-reginae

Angiopteris evecta (G. Forst.) Hoffm.

Crinum thaianum J. Schulze

Jasminum bhumibolium Chalermglin

Wrightia sirikitiae D. J. Middleton & Santisuk

Tacca chantrieri André

Ensete lasiocarpum (Franch.) Cheesman

Bulbophyllum moniliforme C.S.P Parish & Rchb.f.

Eria mucronata Lindl.

Angiopteris evecta (G. Forst.) Hoffm.

Geodorum recurvum (Roxb.) Alston

Phalaenopsis cornu-cervi (Breda) Blume & Rchb.f.

Grammatophyllum speciosum

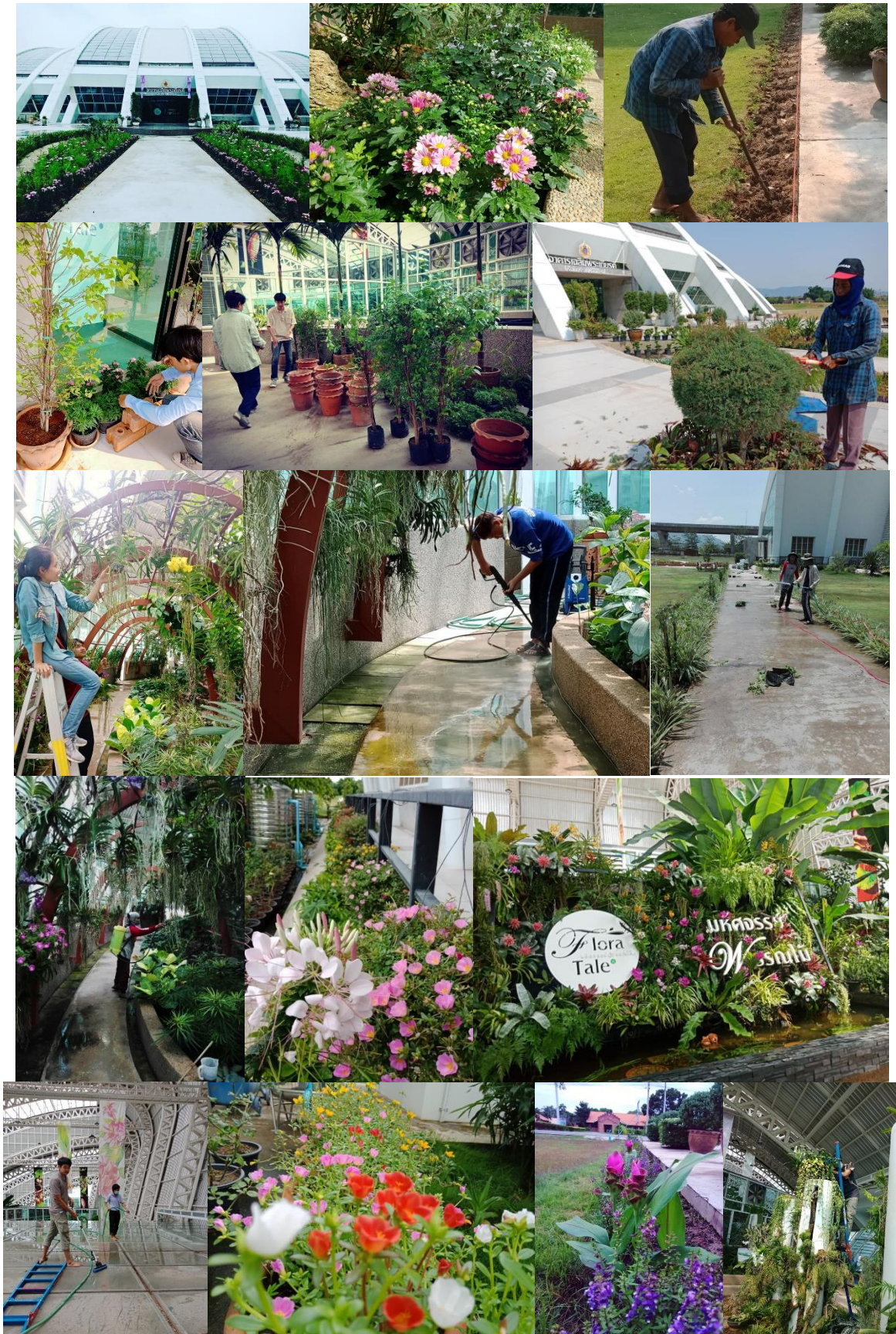

Seidenfadenia mitrata (Rchb.f.) Garay

Torenia siamensis T. Yamaz.

ภาพที่ ๗ ตัวอย่างพรรณไม้ที่จัดแสดงในพื้นที่อาคารเฉลิมพระเกียรติ (เรือนกระจกหลังที่ ๑)

ภาพที่ ๘ ภาพรวมการดำเนินงานการจัดแสดงในพื้นที่อาคารเฉลิมพระเกียรติ (เรือนกระจกหลังที่ ๑)

๕.๒.๔ ส่งเสริมการปลูกต้นชมจันทร์

ดำเนินการจัดทำแปลงสาธิตการปลูกชมจันทร์เป็นการค้าเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีการปลูก และส่งเสริมการปลูกชมจันทร์ให้แก่เกษตรกรและผู้สนใจ ซึ่งมีการแจกเมล็ดชมจันทร์ให้แก่ผู้สนใจ รับเมล็ดพันธุ์ชมจันทร์ไปปลูกขยายพันธุ์ต่อไป

ภาพที่ ๙ แปลงสาธิตการปลูกชมจันทร์เป็นการค้าสำหรับให้เกษตรกรมาศึกษาดูงาน

๕.๒.๕ ส่งเสริมการปลูกผักหวานป่า

การปรับปรุงแปลงสาธิตการปลูกผักหวานป่า เพื่อการศึกษาดูงานของเกษตรกร ณ สถานีวิจัยลำตะคอง และการส่งเสริมการสร้างแปลงสาธิตการปลูกผักหวานป่าเชิงระบบในพื้นที่ป่าชุมชนบ้านบุญแจ่ม อ.ร้องกวาง จ.แพร่ รวมถึงส่งมอบต้นพันธุ์ผักหวานป่าให้กับเกษตรกรที่สนใจ

ภาพที่ ๑๐ แปลงสาธิตการปลูกผักหวานป่า เพื่อการศึกษาดูงานของเกษตรกร ณ สถานีวิจัยลำตะคอง

ภาพที่ ๑๑ แปลงสาธิตการปลูกผักหวานป่า เพื่อการศึกษาดูงานของเกษตรกร ณ อ.ร้องกวาง จ.แพร่

๕.๓ กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร

๕.๓.๑ อาคารเฉลิมพระเกียรติ (เรือนกระจกหลังที่ ๑ และ ๒)

การดำเนินงานด้านการปลูกสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรที่ดำเนินการโดยสถานีวิจัยลำตะคอง ได้แก่ กิจกรรมการให้ความรู้ด้านความหลากหลายทางพันธุกรรมของพืช และการส่งเสริมการเรียนรู้และกิจกรรมเสริมทักษะทางการอนุรักษ์ทรัพยากร ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ กิจกรรมมัคคุเทศก์จิตอาสาเพื่อปลูกจิตสำนึกการอนุรักษ์ กิจกรรมจุดจุดแจกกล้าไม้ให้กับประชาชนและผู้สนใจ กิจกรรมนิทรรศการเมล็ดพันธุ์แห่งชีวิต กิจกรรมค่ายนักพฤกษศาสตร์รุ่นเยาว์ (BOT-Camp) ครั้งที่ ๒ รวมถึงการเปิดบริการให้กับสำหรับนักเรียน นักศึกษา นักวิชาการ เกษตรกร และผู้สนใจทั่วไป ซึ่งในปีงบประมาณ ๒๕๖๒ มีผู้สนใจเข้าศึกษาดูงานในพื้นที่อาคารเฉลิมพระเกียรติ (เรือนกระจกหลังที่ ๑ และ ๒) จำนวนทั้งสิ้น ๑๓,๘๘๐ คน รวมถึงสามารถแจกพันธุ์กล้าไม้เพื่อให้ผู้สนใจนำกลับไปปลูกได้มากกว่า ๒,๐๐๐ ต้น

ภาพที่ ๑๒ กิจกรรมมัคคุเทศก์จิตอาสาเพื่อปลูกจิตสำนึกการอนุรักษ์ พัฒนาเผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้อง
การมีส่วนร่วมจากเยาวชนโดยรอบสถานีวิจัยลำตะคอง

ภาพที่ ๑๓ ร่วมจัดจุดแจกกล้าไม้ให้กับประชาชนและผู้สนใจ

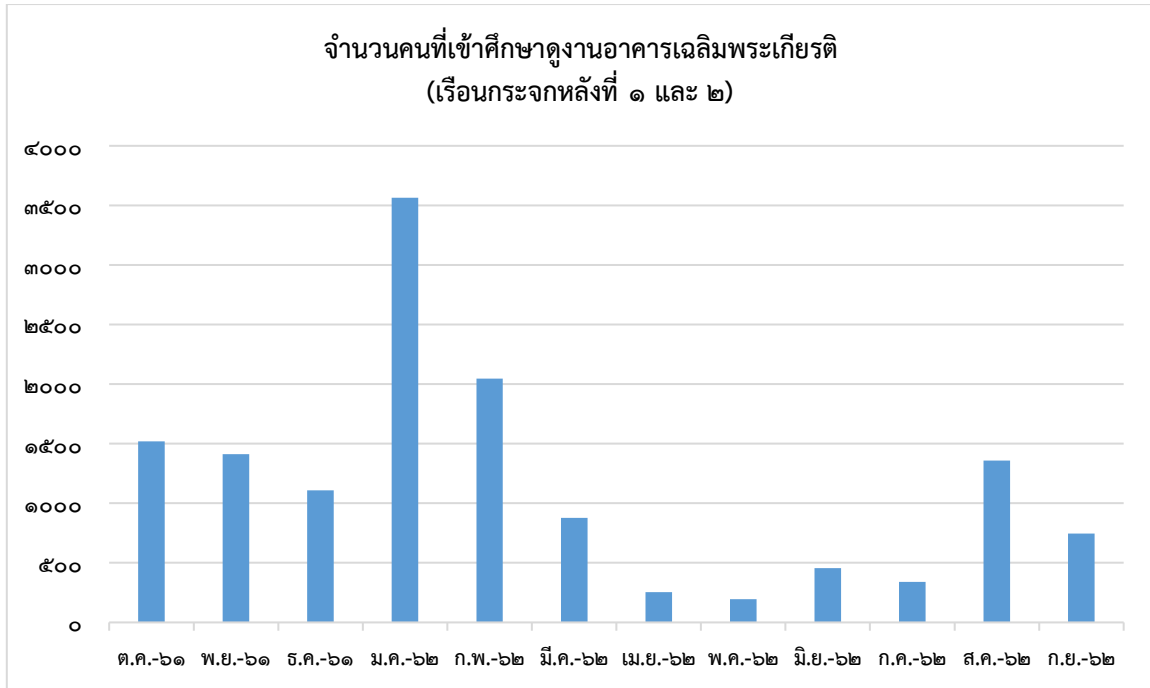
ภาพที่ ๑๔ ร่วมจัดนิทรรศการเมล็ดพันธุ์แห่งชีวิต จัดแสดงความหลากหลายของเมล็ดพันธุ์

ภาพที่ ๑๕ ร่วมจัดกิจกรรมค่ายนักพฤกษศาสตร์รุ่นเยาว์ (BOT-Camp) ครั้งที่ ๒

ภาพที่ ๑๖ เปิดบริการให้กับสำหรับนักเรียน นักศึกษา นักวิชาการ เกษตรกร และผู้สนใจทั่วไป

ภาพที่ ๑๗ แสดงจำนวนคนที่เข้าศึกษาในงานอาคารเฉลิมพระเกียรติ (เรียนกระจกหลังที่ ๑ และ ๒)
ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๒

๕.๔ กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากร

๕.๔.๑ ค่ายนักพฤกษศาสตร์รุ่นเยาว์

สถานีวิจัยลำตะคองมุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์ชีวภาพและเทคโนโลยีเกษตร โดยใช้แนวทางการศึกษานบนพื้นฐานการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑ ที่เน้นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี รวมถึงการพัฒนาทักษะชีวิตและการทำงาน ร่วมกับการสร้างความตระหนักถึงผลกระทบจากปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ต่อความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศ เป็นหนึ่งภารกิจที่จำเป็นต้องมีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และปลูกฝังความคิดเชิงวิเคราะห์ด้านวิทยาศาสตร์ชีวภาพให้กับนักเรียนและเยาวชนรุ่นใหม่ของประเทศ ด้วยการสร้างกิจกรรมเพิ่มพูนประสบการณ์การเรียนรู้ (Enrichment program) ที่มีความยืดหยุ่นตามความสนใจและความถนัดของเยาวชน เพื่อให้สามารถสร้างนักวิจัยและนักวิทยาศาสตร์ ตลอดจนนักเทคโนโลยี ที่มีความสนใจงานทางด้านวิทยาศาสตร์ชีวภาพ การอนุรักษ์ และการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน และเป็นกำลังสำคัญของประเทศในการพัฒนาและสร้างสรรค์นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจฐานชีวภาพต่อไปในอนาคต ทั้งนี้ ในระยะเริ่มต้นทางสถานีวิจัยฯ ได้วางแผนการจัดกิจกรรมค่ายเยาวชนให้ความรู้ทางด้านพฤกษศาสตร์และการอนุรักษ์ความหลากหลายทางพันธุกรรมพืชให้กับนักเรียนห้องเรียนพิเศษ โรงเรียนปากช่อง ๒ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำนวนทั้งสิ้น ๖๐ คน เพื่อให้ นักเรียนได้มีโอกาสใกล้ชิดและ

เรียนรู้กระบวนการวิจัยกับนักวิจัยโดยตรง เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ต่อยอดไปใช้ได้จริงในอนาคต โดยดำเนินการในระหว่างวันที่ ๑๙-๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๒ รวมระยะเวลาทั้งสิ้น ๒ วัน ๑ คืน

ทั้งนี้ สถาบันวิจัยลำตะคองได้ดำเนินการจัดกิจกรรมค่ายนักพฤกษศาสตร์รุ่นเยาว์ (BOT-Camp) ครั้งที่ ๑ ไปแล้วเมื่อปีงบประมาณ ๒๕๖๑ ซึ่งบรรลุนิติบุคคลที่ตั้งไว้อย่างดียิ่ง ในการนี้เพื่อให้การดำเนินงานของงานส่วนงานด้านความหลากหลายและการใช้ประโยชน์พันธุกรรมพืช จึงจะจัดกิจกรรมนี้ขึ้นเพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้นักเรียนได้เข้าใจ เข้าถึง และเอาใจใส่งานด้านการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ ๑๘ การจัดกิจกรรมค่ายนักพฤกษศาสตร์รุ่นเยาว์ (BOT-Camp) ครั้งที่ ๒

๕.๔.๒ สวนสมุนไพรโรงเรียน

คณะกรรมการส่วนงานด้านความหลากหลายทางทรัพยากรชีวภาพพืชและการใช้ประโยชน์ (Plant Diversity and Conservation: PDC) สถาบันวิจัยลำตะคอง สังกัดศูนย์เชี่ยวชาญนวัตกรรมเกษตรสร้างสรรค์ (ศนก.) ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการเรียนรู้และการเข้าถึงข้อมูลทางวิชาการ ด้านความหลากหลาย การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทางพันธุกรรมพืช เพื่อสนองแนวพระราชดำริ ของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ภายใต้ โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรม ราชกุมารี (อพ.สธ.) สังกัดสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) โดย คณะทำงานได้ดำเนินการสนับสนุนพันธุ์พืชและลงพื้นที่ในการปรับปรุงสวนสมุนไพรโรงเรียนภายใน พื้นที่อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จำนวนทั้งสิ้น ๕ โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านหินดาด โรงเรียนบ้านหินเพิง โรงเรียนบ้านซับน้อย โรงเรียนบ้านซับหวาย และโรงเรียนบ้านกุดโจ่ง โดย สนับสนุนพันธุ์พืชไปจำนวนทั้งสิ้น ๕๔ ชนิด จำนวนมากกว่า ๒๐๐ ต้น ซึ่งได้ดำเนินการติดตั้งป้าย ประจำต้นไม้มากกว่า ๑๓๐ ป้าย

จากผลการดำเนินงาน คณะทำงานหวังเป็นอย่างยิ่งว่าสวนสมุนไพรโรงเรียนทั้ง ๕ แห่งนี้ จะ สามารถใช้เป็นพื้นที่ในการเรียนรู้และพักผ่อนให้กับนักเรียนและชุมชนใกล้เคียงได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ คณะทำงานได้วางแผนการดำเนินการต่อไปในระยะที่ ๒ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของงานด้านความ หลากหลายทางทรัพยากรชีวภาพพืชและการใช้ประโยชน์พืชให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

ภาพที่ ๑๙ การจัดกิจกรรมสวนสมุนไพรโรงเรียน

๕.๔.๓ จัดทำเว็บไซต์โครงการ อพ.สธ. - วว.

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ได้ดำเนินการจัดทำเว็บไซต์โครงการอพ.สธ. - วว. โดยประกอบด้วยส่วนของข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ ข้อมูลพรรณไม้ ข้อมูลกิจกรรมการดำเนินงาน เป็นต้น ทั้งนี้ การอัปเดตข้อมูลยังไม่เป็นปัจจุบัน เนื่องจากยังอยู่ในขั้นตอนของการรวบรวมข้อมูลชนิดพรรณพืช และการวางระบบการดำเนินงานให้ชัดเจน โดยสามารถเข้าสู่เว็บไซต์ได้ผ่านทางหน้าแรกเว็บไซต์ วว. หรือ <https://www.tistr.or.th/projects/rspg/> ซึ่งตัวอย่างหน้าเว็บไซต์ ดังภาพประกอบ

ภาพที่ ๒๐ เว็บไซต์ โครงการอพ.สธ. - วว.

๖. คณะทำงานประสานงาน

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

คำสั่งบริหารเลขที่ คบ. ๖๑/๒๔

เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ตามที่ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ได้ดำเนินการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อให้การดำเนินโครงการเป็นไปด้วยความเรียบร้อยบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ จึงขอแต่งตั้งคณะทำงานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

๑. นายสายันต์ ตันพานิช	ประธานคณะทำงาน
๒. นางสาวรจนา ตั้งกุลบริบูรณ์	รองประธานคณะทำงาน
๓. นายสุรชิต แวงโสธรณ์	รองประธานคณะทำงาน
๔. นางสาวนฤมล รื่นไวย์	คณะทำงาน
๕. นายภัทรารุณี แสงศิริ	คณะทำงาน
๖. นายมนตรี แก้วดวง	คณะทำงาน
๗. นางชลธิชา นิवासประกฤติ	คณะทำงาน
๘. นางกัลยา รัตนถาวรภักดิ์	คณะทำงาน
๙. นางสาวมนทิณี กมลธรรม	คณะทำงาน
๑๐. นายอนันต์ พิริยะภัทรกิจ	คณะทำงาน
๑๑. นายเรวัตร จินดาเจีย	คณะทำงาน
๑๒. นายวิศรุต สุขะเกตุ	คณะทำงาน
๑๓. นายจักรกฤษณ์ ศรีแสง	คณะทำงาน
๑๔. นายวิเชษฐ์ ดวงสา	คณะทำงาน
๑๕. นายพงษ์ศักดิ์ แก้วศรี	คณะทำงาน
๑๖. นายสุรสิทธิ์ วงษ์สัจจามันท์	คณะทำงาน
๑๗. นายวรพล บรรณจิต	คณะทำงาน
๑๘. นายทศวรรษ แผนสมบุรณ์	คณะทำงาน
๑๙. นายปราโมทย์ ไตรบุญ	คณะทำงานและเลขานุการ
๒๐. นายพงศกร นิตยมี	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๑. นายไมตรี มัณยานนท์	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

- ๒ -

ให้คณะทำงานดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

๑. จัดทำแผนปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับแผนแม่บทของ อพ.สธ.
๒. ดูแลรับผิดชอบการทำงานภายใต้แผนปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับแผนแม่บทของ อพ.สธ. ที่เสนอพระราชดำริโดย วว.
๓. ร่วมจัดประชุมกับคณะกรรมการดำเนินงานภายใต้การสนองพระราชดำริฯ ของ วว. อย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง
๔. ทำงานสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการ อพ.สธ. ที่อยู่ภายใต้การสนองพระราชดำริฯ ของ วว.

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๓๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๑

สั่ง ณ วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑

(ลงชื่อ) ลักษมี ปลั่งแสงมาศ

(นางลักษมี ปลั่งแสงมาศ)

ผู้ว่าการ

สำนักบริหารทรัพยากรบุคคล

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวอุราภา ประเสริฐสรวย)

พนักงานธุรการ

รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการกองงานเลขานุการ

๗. ค่าใช้จ่ายงบประมาณ

ค่าใช้จ่ายงบประมาณประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๒ (มกราคม – ธันวาคม ๒๕๖๒)

เป็นเงินทั้งสิ้น ๑,๔๑๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งล้านสี่แสนหนึ่งหมื่นบาทถ้วน)

ทั้งนี้ ใช้งบประมาณในส่วนของโครงการการบริหารจัดการสถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกราช และโครงการการบริหารจัดการสถานีวิจัยลำตะคอง